

Rekenkamer Heumen

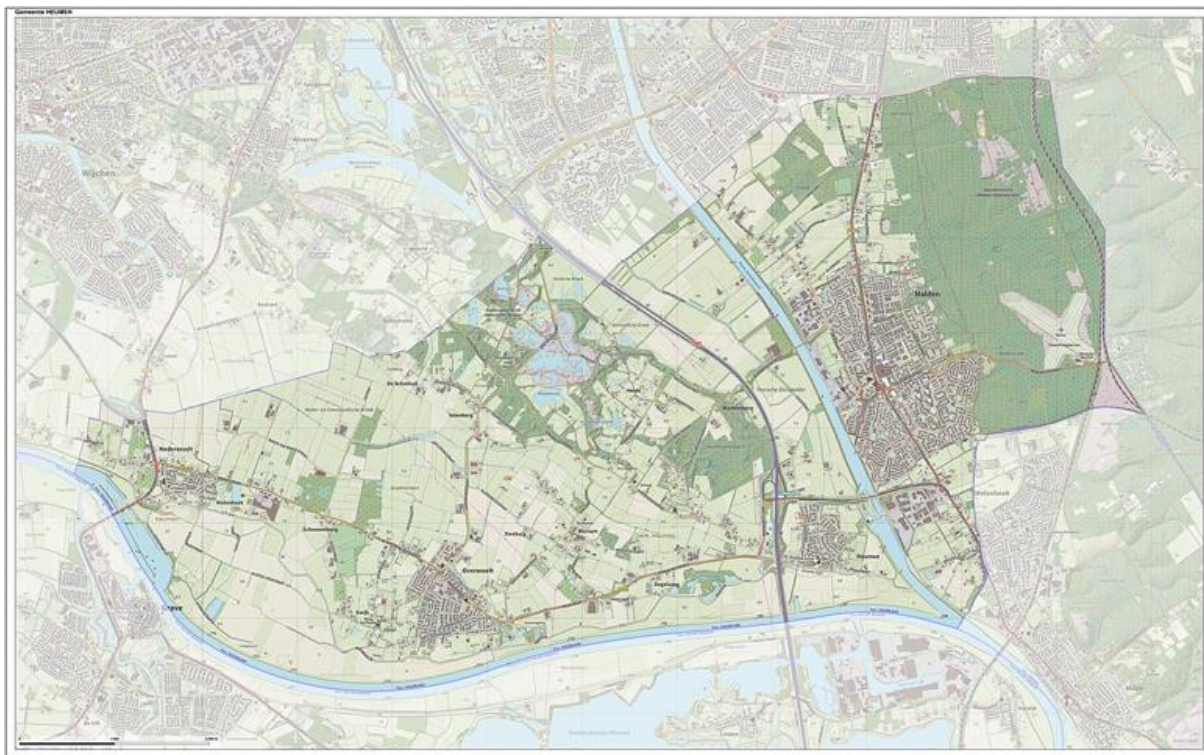

Onderzoeksplan 2026

Malden, 30 oktober 2025

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	Rekenkamer Heumen	1
2	Onderzoeksplan 2026	2
2.1	Inleiding	2
2.2	Selectie onderzoeksonderwerpen 2026	3
3	Uitwerking onderwerpen	3
3.1	Afronding onderzoek Kwetsbaarheid en lerend vermogen gemeentelijke organisatie	3
3.2	Onderzoek WerkBedrijf Rijk van Nijmegen	4
3.3	Onderzoek behalen duurzaamheidsdoelen	5
3.4	DoeMee-onderzoek 2026	5
3.5	Agendering onderwerpen	5
4	Afsluiting	6
Bijlage 1	Aangedragen onderzoeksonderwerpen	7
Bijlage 2	Onderzoeken rekenkamer Heumen 2009-2025	8

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Bij de invoering van de dualisering van het openbaar bestuur is nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen de gemeenteraad enerzijds en het college van burgemeester en wethouders (B&W) anderzijds. De gemeenteraad heeft een kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol en het college van B&W een uitvoerende. Daarbij wordt B&W ondersteund door de gemeentelijke organisatie, terwijl de raad wordt ondersteund door fractieleden en de griffie. Om de rol van de raad te versterken, is de functie van de rekenkamer ingevoerd. Deze onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van gemeentelijk beleid en uitvoering.

Door onder andere wijziging van taken, zoals de Omgevingswet en vooral de decentralisatie van taken in het sociaal domein, zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning, Participatiewet en Jeugdwet, zijn de opgaven van gemeenten, en daarmee ook de uitgaven, fors toegenomen. Onafhankelijke controle door een lokale rekenkamer is daarbij van groot belang. Met de wetswijziging die 1 januari 2024 is doorgevoerd, zijn de rol en bevoegdheden van de rekenkamer uitgebreid. Zo kan zij onderzoek instellen naar de contracten met privaatrechtelijke rechtspersonen waarmee bijvoorbeeld zorg of maatschappelijke ondersteuning in het sociale domein wordt ingekocht. Ook de mogelijkheden om onderzoek te doen naar subsidies, garanties en leningen worden verruimd. Tenslotte krijgen decentrale rekenkamers meer mogelijkheden om onderzoek te doen naar privaatrechtelijke rechtspersonen waarin verschillende overheidsorganen samenwerken (verbonden partijen).

De rekenkamer wordt door de raad aangesteld, maar opereert zelfstandig en onafhankelijk. Ze bepaalt zelf de onderwerpen die ze wil onderzoeken, waarbij de focus ligt op thema's waar de gemeente grote risico's loopt, waar veel geld in omgaat of waar veel inwoners, bedrijven of maatschappelijke organisaties bij betrokken zijn. Het gaat om onderwerpen buiten de hitte van de politieke strijd, waarvan wordt onderzocht of het beleid 'zinnig, zuinig en zorgvuldig' is. Het kan gaan om drie typen onderzoeken:

- Achteraf, om lessen te trekken uit het beleid in het verleden;
- Vooraf, om te bekijken of de gemeente gereed is voor de ambities die ze nastreeft;
- Tussentijds, om van de lessen uit het verleden te leren of het huidige beleid beter kan.

1.2 Rekenkamer Heumen

De rekenkamer bestaat uit drie externe leden, die op 9 juni 2022 zijn benoemd en (vanwege nieuwe wetgeving) op 19 december 2023 zijn herbenoemd:

1. Berry Roelofs, Malden (voorzitter)
2. Karin Homan, Wijchen (lid)
3. Frank Maas, Someren (lid)

De rekenkamer wordt ambtelijk ondersteund door secretaris Jeroen van den Dungen.

De samenstelling, taken en werkwijze van de rekenkamer zijn vastgelegd in de Verordening gemeentelijke rekenkamer Heumen 2023¹. De rekenkamer richt zich niet op 'afrekenen', maar op 'leren' om gemeentelijk beleid en uitvoering en de rol van de raad daarbij te versterken. De werkwijze van de rekenkamer is vastgelegd in een Reglement van Orde. Voor de aanpak van onderzoeken heeft de rekenkamer een Onderzoeksprotocol ontwikkeld.

De rekenkamer beschikt over een eigen budget dat wordt besteed aan:

- Eén grootschaliger onderzoek, uitgevoerd door een extern deskundige.
- Eén quick scan onderzoek, uitgevoerd door de rekenkamer zelf.
- Eventueel een DoeMee-onderzoek, uitgevoerd in opdracht van de Vereniging van Rekenkamers, waaraan tal van gemeenten, provincies en waterschappen kunnen deelnemen.
- Vergoeding van de leden en ondersteuning van de rekenkamer.

2 Onderzoeksplan 2026

2.1 Inleiding

Dit onderzoeksplan is tot stand gekomen via de volgende stappen:

- Gesprek met 6 raadsfracties gericht op inventarisatie van onderwerpen (de 7^e fracties kon hier helaas geen tijd voor vrijmaken).
- Uitnodiging op de gemeentelijke website en persbericht in Het Gemeente Nieuws van 23 augustus 2025 met een oproep aan burgers om onderwerpen aan te dragen (5 reacties).
- Inventarisatie bij de rekenkamers in buurgemeenten of ze bezig zijn met een gezamenlijk onderzoek in de regio.
- Contact met de Vereniging van Rekenkamers over het DoeMee-onderzoek dat ze in 2026 gaan uitvoeren.
- Analyse van de onderwerpen die de afgelopen jaren zijn aangedragen om te bezien of deze terugkomen en eventueel extra aandacht vragen².

Deze inventarisatie heeft geleid tot circa 25 onderwerpen (zie overzicht in bijlage 1), waaruit de rekenkamer op 9 september jl. een voorlopige keuze heeft gemaakt. Deze keuze is op 16 september jl. gepresenteerd aan de auditcommissie om af te stemmen of er geen ongewenste overlap is met onderzoek van het college van B&W of de accountant. De onderzoeksplannen van B&W en accountant waren toen nog niet bekend.

¹ In verband met nieuwe wetgeving wordt deze verordening in 2026 aangepast.

² Een deel van de terugkerende onderwerpen is of wordt inmiddels door de rekenkamer onderzocht, o.a. het woonbeleid, armoedebeleid (inkomensondersteunende regelingen), sturing en beheersing van grote projecten, samenvoeging welzijnswerk, kwetsbaarheid van de gemeentelijke organisatie en onderbesteding.

2.2 Selectie onderzoeksonderwerpen 2026

Bij de selectie van onderwerpen voor onderzoeken in 2026 zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Onderzoek past bij taak (onderzoek naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid) en middelen (budget en uren) van de rekenkamer.
- Onderwerp met groot maatschappelijk belang:
 - aantal inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties dat wordt geraakt, inclusief risico's en gevolgen voor hen;
 - financieel belang/risico voor de gemeente;
 - impact op de fysieke omgeving.
- Afbreukrisico voor de gemeente, als er iets mis gaat.
- Leereffect: uitkomsten van onderzoek moeten breder toepasbaar zijn.
- Lange termijnvisie: wat is de prioriteit van het onderwerp binnen het gemeentelijk beleid.
- Aansluiting op de belevingswereld van inwoners.
- Afwisseling van onderwerpen uit verschillende beleidsdomeinen (ruimte, sociaal en bestuur).

Op basis van deze criteria zijn de volgende onderwerpen voor 2026 geselecteerd:

- Afronding van onderzoek uit 2025 naar kwetsbaarheid en lerend vermogen van de gemeentelijke organisatie.
- Gezamenlijk regionaal onderzoek naar WerkBedrijf Rijk van Nijmegen.
- Voortgang in behalen van duurzaamheidsdoelen.
- Afhankelijk van het onderwerp, deelname aan het DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers.

Deze onderwerpen worden in het volgende hoofdstuk verder uitgewerkt.

3 Uitwerking onderwerpen

3.1 Afronding onderzoek Kwetsbaarheid en lerend vermogen gemeentelijke organisatie

In de tweede helft van 2025 is een onderzoek gestart naar de kwetsbaarheid en het lerend vermogen van de gemeentelijke organisatie. Met circa 17.000 inwoners is Heumen een kleine gemeente. Zoals eerder aangegeven, krijgt de gemeente steeds meer taken en verantwoordelijkheden. Een deel hiervan wordt uitgevoerd in samenwerking met andere gemeenten in de regio (via zgn. verbonden partijen), maar er ligt ook heel veel op het bordje van de gemeentelijke organisatie zelf.

De organisatie telt ongeveer 125 medewerkers, die zich bezig houden met dienstverlening aan burgers en ondernemers, sociale zaken en welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening, sport en recreatie, vergunningverlening en handhaving, etc.. Waar kennis of capaciteit ontbreekt, worden diensten

ingehuurd. Het risico bestaat dat daarmee voor de gemeente belangrijke kennis niet wordt opgebouwd en vastgehouden, waardoor de gemeente kwetsbaar is. Dit wordt versterkt doordat de groeiende omvang van het takenpakket niet gepaard gaat met een gelijktijdige toename van de daarvoor benodigde inkomsten.

De hoofdvraag van het onderzoek is hoe de gemeente voor een goede invulling van de formatie, bezetting en samenwerking zorgt om haar taken en ambities te realiseren en de organisatie toekomstbestendig te houden? Het onderzoek wordt door een extern bureau uitgevoerd.

Planning: Het onderzoek is in oktober 2025 gestart en wordt in de eerste helft van 2026 afgerond.

Kosten: De kosten bedragen € 15.000,- ten laste van het budget 2025.

3.2 Onderzoek WerkBedrijf Rijk van Nijmegen

De rekenkamers van de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen en Wijchen willen een onderzoek uitvoeren naar het functioneren en de resultaten van het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen. Hierbij staat de vraag centraal hoe doeltreffend en doelmatig de inzet van het WerkBedrijf is qua bereik van doelgroepen, uitgevoerde activiteiten/ingezette instrumenten en welke rol colleges van B&W en raden vervullen.

Rekenkamer Beuningen heeft in 2025 een voorstudie uitgevoerd, waaruit blijkt dat in de loop der jaren geleidelijk minder kandidaten naar (betaald) werk zijn begeleid, terwijl de lasten van het WerkBedrijf wel aanzienlijk zijn toegenomen. Het kan zijn dat in een gespannen arbeidsmarkt mensen zelf sneller werk vinden en dat de overgebleven cliënten van het WerkBedrijf een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben en meer begeleiding nodig hebben.

Op basis van de resultaten van de voorstudie willen de overige rekenkamers een verdiepende studie uitvoeren, waarbij vragen aan de orde komen als:

- Hoe komt het dat minder kandidaten naar betaald werk worden geleid?
- Hoe kunnen de verschillen in resultaten voor gemeenten worden verklaard?
- Hoe effectief zijn de instrumenten die voor verschillende doelgroepen worden ingezet?
- Hoe doelmatig is de inzet van het WerkBedrijf?
- Kan de sturing vanuit de gemeente (college van B&W en raad) worden verbeterd?

Planning: Het onderzoek wordt in de eerste helft van 2026 uitgevoerd.

Kosten en tijdsinzet: Budget en tijdsinzet worden afhankelijk van de reikwijdte van het onderzoek in overleg met de deelnemende rekenkamers nader bepaald.

3.3 Onderzoek behalen duurzaamheidsdoelen

In het Coalitieakkoord 2022-2026 wordt duurzaamheid als één van de hoofdpogaven gezien: “We gaan ons uiterste best doen om de doelstellingen uit de Routekaart te realiseren: we zijn in 2030 energieneutraal en in 2050 klimaatneutraal. Wij zetten het huidige beleid voort en zien dat het voortvarend werken naar een duurzame toekomst alleen mogelijk is als we de gemeenschap hierin kunnen betrekken. Daarom zetten we de komende periode meer in op het activeren van initiatieven vanuit de samenleving.”

De gemeente zet een groot aantal instrumenten voor verduurzaming in, gericht op inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, de eigen bedrijfsvoering, gemeentebrede projecten en regionale samenwerking. De inzet richt zich vooral op energietransitie (inclusief isolatie, warmte, zon en wind), maar minder op klimaatadaptatie, watergebruik, grondstoffen/circulariteit, e.d.. De raad wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van acties en inzet van middelen. De vraag is in hoeverre met deze inzet de duurzaamheidsdoelen worden gehaald, hoe effectief de verschillende acties zijn en in hoeverre extra inzet wenselijk is?

Vragen die in het kader van dit onderzoek aan de orde komen, zijn onder meer:

- Hoever is de gemeente op weg bij het behalen van haar duurzaamheidsdoelen?
- Welke instrumenten zijn het meest effectief?
- Is aanvullende inzet nodig om de doelen te behalen?
- In hoeverre is ook (extra) aandacht nodig voor klimaatadaptatie, watergebruik, circulariteit, etc.?
- Is verdere aanscherping van doelen en inzet wenselijk?

Planning: Het onderzoek wordt in de tweede helft van 2026 uitgevoerd.

Kosten en tijdsinzet: Budget en tijdsinzet worden afhankelijk van de reikwijdte van het onderzoek nog nader bepaald.

3.4 DoeMee-onderzoek 2026

Op het moment van afronding van dit onderzoeksplan is het onderwerp van het DoeMee-onderzoek in 2026 nog niet bekend. Afhankelijk van het gekozen thema beslist de rekenkamer of ze ook in 2026 deelneemt aan dit gezamenlijke onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers. De kosten van eventuele deelname aan het DoeMee-onderzoek bedragen € 500,-.

3.5 Agendering onderwerpen

Als onderzoek naar bovengenoemde onderwerpen om een of andere reden niet doorgaat of minder tijd en budget vergt dan beschikbaar, wordt overwogen om een ander onderzoek op te starten dat door veel partijen belangrijk wordt geacht. Als zo’n onderwerp in 2026 niet wordt uitgevoerd, wordt het voor 2027 geagendeerd. Vooralsnog gaat het om de volgende twee onderwerpen:

- A. Ouderenbeleid: hoe als gemeente om te gaan met de toenemende vergrijzing, o.a. wat betreft huisvesting (levensloopbestendige woningen, stimulering van doorstroming), woon-zorg

mogelijkheden, aanbod en gebruik van voorzieningen (Wmo, dagbesteding, buurtvervoer, etc.), leefomgeving (dementievriendelijk, veiligheid, etc.) en financiële consequenties.

- B. Inwonersparticipatie: momenteel wordt door college van B&W en raad gewerkt aan een nieuwe Participatieverordening. De rekenkamer wil na verloop van tijd nagaan hoe deze in de praktijk werkt en in hoeverre optimalisatie mogelijk is.

4 Afsluiting

Voor alle hiervoor aangegeven onderwerpen zal voorafgaand aan de daadwerkelijke start van het onderzoek een meer gedetailleerd onderzoeksplan worden opgesteld, dat ter kennisgeving aan de raad zal worden aangeboden.

Mocht u naar aanleiding van dit onderzoeksprogramma voor 2026 vragen hebben of een toelichting wensen, dan vernemen wij dat uiteraard graag van u.

Rekenkamer gemeente Heumen

Malden, 30 oktober 2025

Berry Roelofs, Karin Homan en Frank Maas

Bijlage 1 Aangedragen onderzoeksonderwerpen

Onderwerp
Leefomgeving
• Proces zoektocht naar geschikte bouwlocaties (AZC, tiny houses, etc.)
• Huisvesting ouderen in gemeente
• Voortgang behalen duurzaamheidsdoelen gemeente
• Second opinion business case en voortgang Kanaalzone
• Risico's gemeente bij ontwikkeling zonneparken
• Snelheidsbeperkende maatregelen Groesbeekseweg Malden
Sociaal domein
• Vervolgonderzoek op goede weg met welzijnsbeleid
• Rol Synthese, gemeente, ZZG, etc. bij afname dagbesteding voor ouderen
• Toegankelijkheid en koppeling loketten voor inwoners
• Tegengaan overlast van jongeren in centrum Malden
• Toekomst multifunctioneel centrum Maldensteijn
• Toegankelijkheid voorschoolse educatie
• Kwaliteit bewindvoerders
• Effectiviteit begeleiding mensen uit bijstand naar werk
• Effectiviteit WerkBedrijf Rijk van Nijmegen
Bestuur
• Voorbereiding op rampen met langdurige ontwrichting samenleving
• Consequenties 70% bezetting ambtenarenapparaat
• Inwonersparticipatie (lessen uit projecten)
• Hoe als raad sturen op gemeenschappelijke regelingen
Financiën
• Risicobeheersing claim Lierdal
• Vierdaagse: goudmijn of bodemloze put?
• Meerwaarde investering in vernieuwing parkeerplaatsen bij winkelcentrum Malden

Bijlage 2 Onderzoeken rekenkamer Heumen 2009-2025

Onderwerp	Jaar	Samen met
Grote projecten	2009	
Programmabegroting	2010	
Verbonden partijen	2011	
Re-integratie	2012	
Belastingsamenwerking	2012	Beuningen, Druten, Groesbeek, Millingen a/d Rijn en Wijchen
Subsidiebeleid	2013	
Burgerparticipatie	2014	
Evaluatie Brede School Broeksingel Malden	2016	
Ouderenbeleid	2018	
(Grip krijgen op) Veilig Thuis	2018	Berg en Dal, Beuningen, Nijmegen, West Maas en Waal en Wijchen
Klanttevredenheid Wmo-keukentafelgesprekken	2019	
Quick scan Invoering Omgevingswet	2022/2023	
Woonbeleid	2023	
Quick scan Inkomens-ondersteunende regelingen	2023	
DoeMee-onderzoek Klachtafhandeling	2023	
Sturing en beheersing grote projecten	2024/2025	
Quick scan Samenvoeging welzijnswerk	2024	
DoeMee-onderzoek Energiebesparingsplicht bedrijven	2024	
DoeMee-onderzoek Onderbesteding	2025	